

Sygnatura akt IX C 841/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W., dnia 25-02-2013 r.

**Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu IX Wydział Cywilny
w składzie:**

Przewodniczący: SSR Tomasz Zawiślak

Protokolant: Agnieszka Baca - Domin

po rozpoznaniu w dniu 25-02-2013 r. we W.

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. P.**

przeciwko **Skarb Państwa - Aresztowi Śledczemu we W.**

- o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej 1200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia na rzecz adw. E. P. kwotę 1200 zł wraz z należnym podatkiem VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sygn. akt IX C 841/11

UZASADNIENIE

Powód M. P. wniósł o zasądzenie od strony pozwanej Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego we W. kwoty 10.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wyroku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Powód podniósł, iż w Areszcie Śledczym we W. przebywał w okresie od czerwca do lipca 2010r., podczas którego to pobytu strona pozwana nie zapewniła powodowi odpowiednich warunków bytowych, w szczególności należytego wyposażenia wewnątrz, dostępu do telefonu, terminowego dostarczania przesyłek, wyższej jakości posiłków, wentylacji w celi, czym naruszyła dobra osobiste powoda. Wskazał też, że przebywał w celach, które nie uwzględniały standardu 3m² powierzchni na jednego osadzonego.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

Zaprzeczyła, jakoby powód doznał szkody, czy też krzywdy w związku z osadzeniem w Areszcie Śledczym we W.. Przyznała, że powód przebywał w tej jednostce przez okres miesiąca. Wskazała, iż warunki bytowe odpowiadały obowiązującym standardom. Zaprzeczyła, jakoby powód był umieszczony w przeludnionej celi, jako że w dwuosobowej celi na jednego osadzonego przypadało ponad 4 m² powierzchni. Strona pozwana wskazała, że powód mógł korzystać ze spacerów, widzeń, zajęć, biblioteki oraz posiadać w celi telewizor. Kącik sanitarny oddzielony był od celi mieszkalnej, a posiłki odpowiadały obowiązującym standardom. Ograniczony dostęp do telefonu wynikał z charakteru pobytu powoda w areszcie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód w okresie od 22.06.2010 do 28.07.2010r. przebywał w Areszcie Śledczym we W. celem przeprowadzenia badań i wydania orzeczenia psychologiczno – penitencjarnego na oddziale diagnostycznym, jako skazany.

Powód był osadzony w celi dwuosobowej nr 3 o powierzchni 8,63 m² (po odliczeniu powierzchni kącika sanitarnego) na oddziale IV A na 3 piętrze.

Okoliczności bezsporne

W trakcie osadzenia powodowi zostały wydane: prześcieradło, poszewka na poduszkę, ręcznik, ścierka do naczyń, koc, talerz głęboki, kubek, talerz płytki, mydło, krem do golenia, nożyk do golenia, proszek do prania, pasta i szczoteczka do zębów, komplet sztućców plastikowych, papier toaletowy.

Osadzeni w Areszcie Śledczym we W. mieli w okresie w którym przebywał tam powód dostęp do zajęć kulturalnych, biblioteki, mogli uczestniczyć we mszy.

Skazani mogli korzystać z aparatu na kartę według grafiku ustalonego dla oddziałów.

Korespondencja była wydawana codziennie, a nadawana w ciągu dwóch dni. Korespondencja powoda nie była cenzurowana.

Posiłki były wydawane trzy razy dziennie. Jakość posiłków jest monitorowana. W razie zgłoszenia zastrzeżenia przez osadzonego posiłek jest sprawdzany i ważony w jego obecności.

Powód podczas pobytu powód nie otrzymywał paczek.

Wyposażenie celi w której powód przebywał było standardowe. Toaleta w celi była wydzielona konstrukcją metalową wypełnioną płytami pilśniowymi umieszczoną w rogu celi (do wysokości ok. 160 cm). Wejście było zasłonięte kotarą z materiału. W celi była wentylacja grawitacyjna oraz zakratowane okno. Wietrzenie cel następuje poprzez otwarcie okna. Robią to sami osadzeni.

Dowód: akta osobowe część B

pismo z dnia 12.06.2012r. k. 68

zeznania świadka K. B. k. 63

przesłuchanie K. D. AŚ we W. w charakterze przedstawiciela strony pozwanej k. 111-113

Powierzchnia żadnej z cel na oddziale IV A na 3 piętrze nie jest mniejsza niż 4 m² na osadzonego.

Dowód: wykaz pomieszczeń z 05.05.2010r. k. 71

W czasie pobytu w jednostce strony pozwanej powód nie zgłaszał pisemnych skarg na warunki w celi i jakość żywienia.

Dowód: akta osobopoznawcze część B

przesłuchanie K. D. AŚ we W. w charakterze przedstawiciela strony pozwanej k. 111-113

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd wziął pod uwagę dokumentację przebiegu osadzenia powoda zawartą w jego aktach osobowych, zeznania świadka K. B. oraz przesłuchanego w charakterze strony pozwanej K. K. – Dyrektora Aresztu Śledczego we W..

Zeznania powoda mogły zostać uwzględnione jedynie w takiej części, w jakiej były zbieżne z pozostałym materiałem dowodowym. W aktach osobowych brak jest jakichkolwiek informacji o tym, by skarżył się na warunki, w jakich był osadzony.

Jeśli chodzi o kwestię przeludnienia w celi mieszkalnej w okresie, jak wskazał powód, z przesłuchania dyrektora Aresztu Śledczego we W. oraz akt osobowych powoda wynika, iż podczas miesięcznego pobytu w areszcie, nie przebywał w celi przeludnionej. Na podstawie wykazu pomieszczeń z 05.05.2010r Sąd ustalił, iż w 2010 r. nie istniało zjawisko przeludnienia w Areszcie Śledczym we W..

Powód wywodzi swoje roszczenie z faktu osadzenia go w Areszcie Śledczym we W. w warunkach stanowiących poniżające lub niehumanitarne traktowanie powodujące naruszenie jego godności.

Obowiązkiem Sądu było rozpoznanie żądań powoda w oparciu o właściwą podstawę prawną, którą stanowią art. 417 k.c., art. 24 k.c. i art. 448 k.c. oraz właściwe przepisy prawa międzynarodowego.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne; w razie dokonanego naruszenia może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie; wreszcie na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego.

Z kolei art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej zaliczyć należy godność osobistą, mimo że nie jest ona wprost wymieniona w art. 23 k.c., zawierającym jedynie przykładowy katalog dóbr osobistych. Godność jako przedmiot szczególnej ochrony prawnej wymieniona została natomiast w art. 30 Konstytucji, zgodnie z którym przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa określa art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przepis ten jest rozwinięciem normy rangi konstytucyjnej wyrażonej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jak została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Wynikająca z art. 417 k.c. oraz z art. 77 Konstytucji RP odpowiedzialność Skarbu Państwa jest odpowiedzialnością za samo naruszenie prawa przy wykonywaniu władzy publicznej, jest oderwana od zawinienia. Delikt ten obejmuje zaniechania ze strony organu państwowego lub samorządowego, jeżeli ciążył na nim obowiązek działania wyznaczony przez obowiązujące przepisy prawa. Również przepisy art. 24 k.c. i 448 k.c. stanowiące podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymagają dla obciążenia sprawcy tego naruszenia wykazania po jego stronie winy oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania (zob. uchwałę SN z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11).

Podkreślił to także Europejski Trybunał Praw Człowieka w orzeczeniach wydanych na gruncie art. 3 Konwencji Europejskiej Praw Człowieka wskazując, że to na Państwie spoczywa ciężar wykazania, że doznane przez osadzonego

w zakładzie karnym cierpienia i urazy nie zostały spowodowane postępowaniem władz (zob. wyrok ETPCz z dnia 4 grudnia 1995 r. w sprawie nr 42/1994/289/591 oraz decyzja ETPCz z dnia 13 listopada 2003 r. w sprawie O.przeciwko P.).

Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust.1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 169) głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., ratyfikowanej przez Polskę w 1993 r. (Dz. U z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust.1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku.

Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji RP wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpoznając sprawy dotyczące warunków odbywania kary pozbawienia wolności uznał za obowiązek Państwa dokonywanie systematycznej kontroli decyzji podejmowanych w zakładach karnych w celu zapewnienia odpowiednich warunków życia więźniów, z uwzględnieniem normalnych i uzasadnionych wymagań związanych z pozbawieniem wolności (zob. wyrok ETPCz z dnia 5 grudnia 1979 r., skarga (...); wyrok ETPCz z dnia 12 stycznia 1995 r., skarga (...); por. wyrok ETPCz z dnia 9 marca 2006 r., skarga nr (...), wyrok ETPCz z dnia 19 kwietnia 2001 r., skarga nr (...)). Natomiast w orzeczeniu z dnia 6 marca 2001r. (skarga nr (...)) Trybunał uznał, że sam fakt przetrzymywania więźnia w przeludnionej celi, w niewłaściwych warunkach sanitarnych, z niewystarczającą ilością łóżek, brakiem odpowiednich ćwiczeń fizycznych stanowi poniżające traktowanie, rodzące obowiązek wypłaty odszkodowania.

Takich warunków nie można uznać za uzasadniony i normalny element kary pozbawienia wolności, co wynika także z art. 110 § 2 k.k.w., w którym polski ustawodawca, dostosowując przepisy dotyczące wykonania kary pozbawienia wolności do wyżej wskazanych norm prawa europejskiego, zawarł wymogi dotyczące warunków bytowych w celach mieszkalnych. Wskazano tam m.in., iż cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania i odpowiednie warunki higieny.

Zgodnie z art. 4 § 1 kkw kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub nieludzkiego albo poniżającego traktowania i karania skazanego. Paragraf 2 tego artykułu stanowi, że skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia.”.

Postępowanie poniżające, to takie, którego celem jest zastraszenie ofiary i wzbudzenie u niej poczucia niższości (zob. A. Rzepliński, Wolność od tortur. Standard międzynarodowy i standard polski [w:] Zapobieganie torturom w instytucjach izolacyjnych Europy Centralnej i Wschodniej. Wybrane Zagadnienia. Raport z działalności Programu - Grupa Polska, pod redakcją A. Rzeplińskiego i K. Wilamowskiego, Warszawa 2006, s. 17)

Europejski Trybunał Praw Człowieka w uzasadnieniach wyroków z dnia 22 października 2009 r. w sprawach O.przeciwko Polsce (skarga nr (...)) oraz S.przeciwko P. (skarga nr (...)) podkreślił, że artykuł 3 Konwencji

dotyczy jednej z najbardziej podstawowych wartości społeczeństwa demokratycznego. Niezależnie od okoliczności i zachowania ofiary zakazuje on jednoznacznie tortur, poniżającego oraz nieludzkiego traktowania i karania.

Zdaniem Trybunału oceniając, czy traktowanie powinno zostać uznane za poniżające, należy wziąć pod uwagę kilka czynników: czy osiągnęło ono pewien stopień dolegliwości, czy jego celem było poniżenie i upokorzenie ofiary oraz czy jego skutki naruszyły jej godność. Badając pierwszą z powyższych przesłanek - minimalny poziom dolegliwości traktowania - należy rozpatrzyć wszystkie okoliczności sprawy, takie jak: czas jego trwania, fizyczne i psychiczne konsekwencje, a także, w niektórych przypadkach, wiek, płeć i stan zdrowia ofiary. Kolejnym czynnikiem, który jest istotny z punktu widzenia oceny traktowania jest jego cel. Jednak nawet w przypadku braku stwierdzenia skonkretyzowanego celu niewłaściwego traktowania nie wyklucza się możliwości naruszenia artykułu 3 Konwencji. Ostatnią przesłanką jest naruszenie godności ofiary, którą, zdaniem Trybunału, należy badać w kontekście negatywnego wpływu na jej osobowość (zob. uzasadnienia ww. wyroków 22 października 2009 r.)

Ważnym czynnikiem, na podstawie którego rozpatrywana jest sprawa, jest w szczególności czas przez, jaki osadzony był umieszczony w warunkach, które jego zdaniem doprowadziły do nieludzkiego i poniżającego traktowania, a tym samym naruszyły jego dobra osobiste.

Zdaniem Sądu w celi, w której powód przebywał, nie zapewniono mu możliwości korzystania z właściwie oddzielonego od pozostałej części celi węzła sanitarnego. Biorąc pod uwagę współczesne standardy sanitarne oraz cywilizacyjne nie sposób uznać opisanej konstrukcji za wystarczającą. Należy podkreślić, iż konstrukcja ta nie posiada drzwi. Trudno w takiej sytuacji mówić chociażby o całkowitej izolacji wzrokowej osób korzystających z toalety od reszty osadzonych, nie wspominając już o pozostałych elementach związanych nieodłącznie chociażby z załatwianiem potrzeb fizjologicznych.

Opisana sytuacja naruszała prawo do intymności osób osadzonych w tej celi, a pośrednio prawo do poszanowania ich godności jako istot ludzkich. Nie można nikogo zmuszać do wykonywania tak osobistych czynności jak załatwianie potrzeb fizjologicznych niejako „na oczach” innych osób, tylko za iluzoryczną zasłonką.

W doktrynie wskazuje się, iż przy ocenie czy do naruszenie dobra osobistego doszło, obok subiektywnych odczuć żądającego ochrony, zdecydowanie większe znaczenie ma reakcja, jaką to naruszenie wywołuje w społeczeństwie (zob. S. Dmowski, S. Rudnicki, Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, Warszawa 2003, s. 98; M. Pazdan [w:] System prawa prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna, pod red. M. Safjana, Warszawa 2007, s. 1118; M. Wałachowska, zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, Toruń 2007, s. 146).

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy trzeba wskazać, iż dla przeciętnego członka społeczeństwa polskiego konieczność załatwiania potrzeb fizjologicznych oraz wykonywania czynności higieny osobistej w opisanych warunkach stanowiłaby okoliczność odbieraną jako niezmiernie przykrą, naruszającą godność osobistą, prawo do intymności. Stopień tego naruszenia był jednak niewielki biorąc pod uwagę krótki okres pobytu powoda w opisanych warunkach oraz nie manifestowanie przez niego poważniejszych negatywnych następstw dla psychiki, poza oczywistym dyskomfortem. Dolegliwość związana z naruszeniem prawa do intymności w tym wypadku nie uzasadniały przyznania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Strona pozwana wykazała, iż powód nie przebywał w warunkach przeludnienia w rozumieniu ww. przepisów. W tym zakresie twierdzenia powoda były całkowicie bezzasadne. Nie ma podstaw aby od powierzchni użytkowej celi należało odliczyć powierzchnie zajmowaną przez sprzęty stanowiące wyposażenie celi. Nie wynika to, ani z przepisów prawa ani z orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przepisy prawa krajowego nie definiują w szczególności sposób powierzchni użytkowej celi mieszkalnej. Reguły wykładni systemowej i logicznej nakazują, aby pojęcie to odnieść do definicji zawartych w innych ustawach, w szczególności o własności lokali, które takiego wyłączenia nie zawierają.

Sąd uznał za udowodnione twierdzenia strony pozwanej, iż pozostałe warunki bytowe w celi były zgodne z obowiązującymi przepisami. O niegodziwości warunków osadzenia nie może świadczyć sam estetyczny wygląd celi.

Znamienne było nie zgłaszanie przez powoda skarg na te warunki, w szczególności dotyczących wentylacji, braku należytego wyposażenia celi. Powód nie zgłaszał także żadnych skarg dotyczących pożywienia, dostępu do telefonu, problemów z korespondencją. Strona pozwana wykazała, iż ograniczenia w dostępie do telefonu wynikają z znacznej ilości osób chętnych do odbywania rozmów. Spowodowało to konieczność limitowania rozmów i wprowadzenia grafiku dla poszczególnych oddziałów. Podobnie należy ocenić ograniczony dostęp osadzonych do okna. Sądowi z urzędu wiadomo, iż dostęp ten w Areszcie Śledczym nie jest wyłączony, przy czym ograniczają go kraty w oknach, co jest naturalne w przypadku aresztu czy zakładu karnego. Zarówno pewne ograniczenia w dostępie do korespondencji, telefonu jak i okien mogą być uznane za normalne, konieczne następstwo pozbawienia wolności.

Należy podkreślić, że zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego ma charakter fakultatywny i jest uzależnione od oceny Sądu opartej na analizie wszelkich okoliczności konkretnej sprawy. Biorąc pod uwagę opisane powyżej okoliczności Sąd uznał, iż powodowi zadośćuczynienie pieniężne się nie należy i powództwo oddalił.

Stronie pozwanej jako wygrywającej sprawę przysługuje zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. zwrot kosztów procesu obejmujących wynagrodzenie radcy prawnego w kwocie 1200 zł ustalonej na podstawie § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w brzmieniu obowiązującym w dacie wytoczenia powództwa.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu przez adw. E. P. Sąd orzekł na podstawie § 19 w zw. z § 6pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu obowiązującym w dacie wytoczenia powództwa.